

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Epistolaris Seu Epistolae Morales Ad usum
familiarem Vario Argumento Scriptæ**

Pexenfelder, Michael

Dilingae, 1686

XLI. Zenoni Lucellio Mercatori, Festina lentè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69435](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69435)

XLI.

ZENONI LUCELLIO
MERCATORI,*Festina lentè.*

Quod bene vertat, mercaturam facere
coepisti, & Mercurij castra, imò fo-
ra tequi. Equidem probo hoc institutum,
cui nativa quædam industria & solertia te
præsignavit. Id jam tuâ interest, ut nego-
tiationem dextro pede adeas, & in publicam
privatamque utilitatem rectè exerceas. Mer-
catura unum ex ijs est, quod in omni bene
constituta republica florere debet; si hæc ja-
cet, necesse est, ut civitatis emolumenta
plurima jaceant, & fons obstruatur haurien-
dis opibus: cum enim non ferat omnis
omnia refluus, meritò homines inter se com-
municant, quæ in uno loco abundant, in
alio deficiunt; unde mercatoriæ tribui mul-
tis privilegijs cautum est, & inter cives ho-
noratiores habentur, qui mercimonijs rem-
factitant. Quia verò cum hac vitæ condi-
tione multa pericula conjuncta sunt, juré-
que suo fructum laboris & impensarum exi-
gunt Institores, æquum est, ut honestum
quæ-

quæstum referant, & incommoda commo-
dis compensent. In hac negotiantium for-
te ego te pono, & fidem tibi atque justitiam
tanquam hujus statûs singularia decora, ve-
nicè commendo. Lucrum verò ex re qua
libet captare, non est hominis ingenui, & li-
beraliter educati, sed potiùs versuti, obli-
ri, astuti, fallacis, & sordidi, ut Cicero lo-
quitur lib. 3. de officijs. Ingenita quidem est
omnibus lucri cupido, sed præcipuè merca-
toribus, quorum curæ eò tendunt, ut com-
muni bono privatum non negligant. Illo-
rum vota olim Satyricus expressit:

*Prima fere vota, & cunctis notissima templa,
Divitiæ ut crescant, & opes, & maxima turba
Nostra sit arca foro.*

Et idem:

*Interea pleno cùm turget sacculus ære,
Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia
crescit,*

Virtus post nummos.

Sed hæc cupiditas multis in damnum sum-
cessit; strangulat enim pecunia injustè ac-
quisita, propterea Mercurius Mercatorum
DEUS pingitur cum crumenta ex auro tur-
gidâ, collòque pendulâ; petit enim avaritia
primò jugulum domini sui,

*Sed plures nimia congesta pecunia curâ
Strangulat.*

Et unde mercantium tot mendacia, tot iuramenta, nisi quia volunt, quas laudant, extrudere merces? adeo ut commune inter eos verbum sit: *Jurare, & peierare oportet eos, qui merces tractant*; mendacio vestiendæ sunt indicationes rerum venalium, & dimidio plus supra justum pretium exigendum, ut æquum impetres; cui lingua est in promptu, etiam pecunia est in parato. Dum venditor commendat mercem suam, & emptor vilius æstimat, sæpe oritur inter eos verborum digladiatio, tanta quidem contentione, ut una taberna mercatoria videatur forum implēsse. Notum est, quod de Mimo quodam refert S. Augustinus, lib. 13. de Trinit. c. 3. eum in theatrum publicum graphicè prodijisse, & promississe, se dicturum, quid quisque circumstantium (confluxerat hominum copia) animo volveret, & in desiderio haberet. Magna expectatione concitata, denique grandi hiatu edixit in hæc verba: *Vili vultis omnes emere, carò vendere.* Non extra rhombum. Hinc illa partis utriusque litigia, & pretij diminutiones ac auzeles, quarum Sacra quoque pagina meminit,

U

nit,

nit, Eccli. 27. *Inter medium venditionis & emptionis angustiabitur peccatum, & quasi premitur inter vendentem & ementem, dum uterque alterum conatur decipere; ille mercem suam supra justum excandefaciendo; hic minuendo, deprimendo, vituperando, unde fraudes, doli, perjuria, inter quæ justitia & veritas, velut inter duos molares, comprimuntur, peccatumque constringitur, ut uterque oris sui laqueo capiatur; atque hæc est illa facundia, quæ Mercurio, deorum disertissimo & fallacissimo, litatur. Salomon quoque in Proverbijis has in emendo & vendendo fraudes arguit: *Malum est, malum est, dicit omnis emptor: & cum recesserit, gloriabitur*, cap. 20. vituperat enim, fidemque mendacio adstruit, vitiosum esse, quod venale proponitur, ut pretium ejus immineat & extenuet; contra venditor mercis præstantiam extollit, & juramento affirmat, mercem vitio carere, vilitate pretij sibi ipsi damnum accersi. Hinc apparet, quàm lubricus sit mercaturæ contractus, quàm multis nexibus implicatus, quibus plerumque aut emptor, aut venditor capitur, & reti gravioris noxæ constrictus, in angustias, quod Siracides asserit, redigitur. Periculum ostendo,*

do, mercaturam nec in crimen, nec vituperium traho; situm est in cuiusvis potestate, bene an pravè foro utatur; sic enim in rebus humanis constitutum est, ut suæ quisque vel fortunæ vel infortunij, salutis aut exitij sit faber. Hoc ipsa natura docet, quæ in iisdem herbis pharmacum & venenum abscondit. Multis mercatorum dexteritas & ingenium nummos peperit; alijs ignava quies causa paupertatis fuit. Hoc ajo, ei, qui in Mercimonijs agitandis scopulos evitare velit, *Festinandum lentè:*

... Nam dives qui fieri vult,

Et citò vult fieri,

Non est reverentia legum:

*Nec metus, aut pudor unquam properantis
avari.*

Juvenal. Sat. 12. Sapienter Terent. Comicus in Adelphis,

Pecuniam in loco relinquere, magnam interdum est lucrum.

Irrigat imber, etiam stillatim cadens; frequentatum lucellum in amplum lucrum excrevit, juxta veterem jambum:

Nunquam vir equus dives evasit citò.

Opes citò collectæ diffluunt, lensim congregatæ

gatæ perdurant. Quod citò fit, citò perit. Novi ego, qui repente divites facti, *conturbaverunt*, & forò cedere coacti sunt. Restringenda cupiditas, & imperandum animo, avidiùs pecuniam anhelanti. Qui lentè procedit, non facilè offendit pede; festinatio non tantùm currus, sed etiam spes evertit. Per aureas Fortunæ portas non cum impetu irrumpendum; qui admitti cupit, fores modestè pulset. Non minùs in arte, quàm in natura, paulatim fit motus; cibus, ut profit, mandendo demittendus in stomachum, non tuburcinatim glutiendus. *Lenta festinatio* videtur constare ex verbis inter se pugnantibus; si enim *lenta*, quomodo *festinatio*? Nempe mercimoniorum tractatio tam excludit nimios cunctatores, quàm nimios festinatores; medium inter utrumque tenendum. Rem suam augere volenti, non serò, id est, post *nundinas*, ut dicitur, *veniendum*; captanda occasio, & tempore utendum, quo solent confluere emptores, & præsentem pecuniam in mercatum adferre; neque ita festinandum est, & spes præcipitandæ, ut Cresus ex mercatu recedere cogitet, qui ad eum cum dossuaria merce Iros accessit. Nihil quidem negligendum mer-

caturam

caturam exercenti, sed sine sordibus, ne cumini sector audiat, & ubique quæsticulum putidiùs sectando, absterreat empturientem. Indicium properantis avaritiæ est, metiri non ad regulam modò, sed ad unguem usque curte resecare; in ponderando verò momenta lingulæ observare, ac si piper & cinnamum sit librâ monetariâ expendendum. Nihil dicam de ijs, qui mensuras & pondera subdolâ arte pervertunt; minuunt, addunt, aggravant, levant pro suo libitu; fraudandi calliditate, non contenti mediocri pretio, summum exigunt. In qua re frivolarij quoque Institores non rarò grave piaculum consciscunt, leves quoque reculas cum non levi fallacia venum exponentes, mercésque obsoletas ut recentes, vitiosas ut integras, rudi plebeculæ duplicato etiam pretio obtrudentes: ita fit, ut tenuia sæpe peculia non sine occulto splene emungant, & tantò gravius damnum simplicibus inferant, quantò indoctiores sunt fraudis, nec advertunt jaçturam, quæ paucorum quandoque teruntiorum, illis perpeffu hoc est difficilior, quòd opes suas omnes in exigua crumenula circumferant. An non impostores hi & sycophantæ ultro animam suam, sine licitatione,

Orco venditant ? Tu sic locupletari stude
 Mercuriali industria, ut nemini injuriam fa-
 cias, nec abs te quenquam dimittas, injusti-
 tiam te postulantem. Deinde memineris,
 sic ad *Insulas* illas Fortunatas, aut Colchidas
 vellus aureum, esse navigandum, ut magis
 utendum sit remis, quàm velis; hoc est enim
festinare lentè ad lucra non illicita; sine-
 ritas, veracitas, fidelitas gestetur in oculis,
 linguâ, manibus; quod loqueris, conve-
 niat cum rebus, &, quod laudas verbis, non
 reprehendas factis. Nihil turpius viro ho-
 nesto, quàm velle crescere per fraudes. Au-
 ri sacra fames Midam Poëtarum figmento
 in stultitiam dedit; hinc asininæ capitis auric-
 ula, Non *lentè*, sed præcipitanter *festina-
 vit*, dum optavit, ut omnia, quæ tangeret,
 in aurum converterentur: stolidè; dapes in
 aurum, ipse in longam esuriem ijt. Jamque
*Effugere optat opes, &, quæ modo voverat,
 odit,*

An sapientiùs agit, qui, æstu diciscendi abre-
 ptus, non dubitat salutem suam discrimini
 exponere, ut uxor superbiùs vestita incedat,
 liberi licentiùs luxurient, familia lautiùs ha-
 bita semper ad plenum stet præsepium:
 Non nescis illud:

De

De malè quasitis vix gaudet tertius hares.

Quæ sunt ista malè quasita, nisi quæ pariuntur per artes inconcessas, & à cœli terræque foro proscriptas? Auceps callidissimus est avaritia; ponit pedicas *festinanti*, in quas sese induunt, quicumque *volunt fieri divites*, & maximè, qui cupiunt citò fieri.

1. Timoth. 6. v. 9. has tu cave tendiculas, quas vocat Apostolus *laqueum diaboli*. Satis, credo, hæc de profana mercatura; de sacratiore periculum æstimatorem audiamus Augustinum, qui lib. de spiritu & anima, *Ecce venale est*, ait, *regnum DEI: eme, si vis, nec multum existimes de re magna propter pretij magnitudinem; tantum valet, quantum habes; noli querere, quid habeas, sed qualis sis. Res ista valet tantum, quantus es; tu te da, & habebis illam. Sed malus sum, inquires, & fortè me non accipit: Dando te illi, bonus eris.* Hæc non eò putes à me dici, ut jubeam te cum Negotiatore Evangelico, aut Francisco Assisiensi captam vitæ conditionem relinquere, & venditis omnibus, vel potiùs in pauperes erogatis, sine sarcinis, ut ajunt, ex his curarum fluctibus enatare; sed ut ad Legis Christianæ præscriptum ita vivas, agas, negotieris,

quò æternùm vivas, & thesauros ibi reponas, ubi eos custodiunt, non gryphes Riphæorum montium, sed receptacula Olympi.

XLII.

CORNELIO CURIATIO

Consilia ex eventu non esse metienda.

IN hesterno colloquio, familiariter inter nos instituto, trium dicebas pœnitentia te duci, eorùmque memoriam molestè sentire, exemplo Catonis, viri cæteroquin sapientissimi, quem tamen trium maximè pœnitebat, & illa ad amicos commemorabat. E quibus primum erat, quòd iter fecisset mari, cum terrâ potuisset. Alterum, quòd diem ullum sine condito testamento transigisset. Tertium, quòd secretum femine commisisset. Rationem primi reddebat, quòd nemo deberet se periculo temerariè exponere, id quod ij videntur facere, qui furiosis se fluctibus in fragili ligno committunt, Sartyrico teste, naufragum cum amaro risu excipiente,

LXXXV